

גליון 427
שנה ט' תש"פ

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

והייתם נקיים מה' ומישראל

מעשה היה בזמן שבית המקדש היה קיים, שהיתה משפחה בירושלים שנקראה בית גרמו, ומשפחה זו היתה מומחית למעשה לחם הפנים, ולא היו אומנים גדולים מהם, והם לא רצו ללמד אומנות זו לאחרים, שאלו אותם חכמים למה אין אתם רוצים ללמד אומנות זו לאחרים? ענו: אבותינו ידעו שעתיד בית המקדש להיחרב, ואם נלמד לאחרים שמא יבא יהודי שאינו כשר ויעשה אותה לעבודה זרה, ולכן קיבלו על עצמם שלא ללמד האומנות לשום אדם, ומצאו חן בעיני החכמים, ומעולם לא נמצאת פת נקיה בידי בניהם, שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה הם ניזונים, לקיים מה שנאמר והייתם נקיים מה' ומישראל, וכן היו חכמים מזכירים אותם תמיד לשבח כמו שנאמר זכר צדיק לברכה.

וכן היתה משפחה אחרת ששמו היה בית אבטינס, שהיו בקיאים במעשה הקטורת, ולא רצו ללמד אומנות זו לשום אדם, שלא יבוא אדם שאינו הגון ויעשה קטורת כזו לע"ז, וכשראו חכמים כך שאמת הדבר שראו שמעולם לא יצאה מביתם כלה מבושמת, שלא יאמרו ממעשה הקטורת נתבשמה, לקיים הכתוב והייתם נקיים מה' ומישראל היו מזכירים אותם לשבח.

פרשת השבוע

ולא תקח שוחד (ט"ז – י"ט)

הוא כסף שוחד ממש ושוחד אסור לקחת, אסור! נודעק רבי העשיל, השומעים אתם? אסור. "ולא תקח שוחד". ולכן שלחתי להזמיןכם לבוא שיהיו עיניכם רואות כסף שוחד ובורחים מפניו כמפני אש. מיד שלח לקרוא אליו את בעל הדין השליך בפניו את הכסף, והטיל בו דברי נזיפה קשים.

ולא תקח שוחד (ט"ז – י"ט)

מסופר: אל חדרו של הגה"ק רבי יהושע רבה של קוטנא זיע"א, נכנסה אלמנה ופרצה בבכי בדמעות שליש, וטענה לה נגד אחד מתושבי העיירה, והתחננה שהרב יזמין את האיש לדין. ר' יהושע ציוה מיד להביא את האיש שיתחייב לדין, ואכן מיד הובא האיש. אולם להפתעת האשה, לא רצה הרב לשבת בדין, ואמר, 'לא תקח שוחד' שהתורה ציותה, לאו דווקא לכסף מדובר, אלא אף דמעות, וביחוד של אלמנה. שוחד הוא המשחדות את הדין, שלא יוכל להוציא פס"ד בלתי משודד ומושפע.

ולא תקח שוחד (ט"ז – י"ט)
מסופר: כשהיה הגה"ק רבי העשיל זיע"א רב בקראקא, באו אליו שניים מעשירי העיר לדין תורה, על סכסוך שפרץ ביניהם ונגע לסכום גדול של אלפים רבים. נודרו אחד מהם ובא אל ר' העשיל ואמר: רבי, בימים אלה אני בא אליו לדין תורה, יראה נא שלא יעשה לי עוול, ואגב כך הוציא מכיסו מאה דינרים ושם אותם לפני הרב. וזה נטל את הכסף וביקש מבעל הדין לבוא אליו למחרת. משיצא, קרא אליו ר' העשיל את הרבנית וציוה עליה להכין לערב סעודה גדולה, ומיד שלח והזמין לסעודה זו את כל ילדיו, בשעת הסעודה כשהיו הכול מסובים לשולחן ומיטיבים את לבם במאכל ובמשקה, הוציא ר' העשיל מכיסו את מאת הדינרים, החזיקם בידי וספר אותם כמה פעמים. ראו המסובים ותהו, הוסיף ר' העשיל וחזר וספר את הכסף, העבירו מיד ליד, ולבסוף פנה אליהם ואמר: היודעים אתם ילדי מה זה? זה "כסף שוחד הוא" הראיתם מימיכם כסף שוחד? תנו בו את עיניכם וראו, הנה

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים 7:53 ת"א 7:55 ר"ת: 8:29

פרשת שופטים

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:40 ת"א: 6:56

שוב את פניה בצורה בלתי רגילה כלל, מאז הפך הסוחר את הדבר לשיטה, בכל עת שעמד לפני עסקה כלשהי, או צעד חשוב אחר בענייניו האישיים, נהג לאתר את העני המסוים הזה, להעניק לו תרומה ביד נדיבה ולקבל את ברכתו להצלחה. לא חלפו ימים רבים והוא היה לעשיר מופלג, באחד הימים תוך כדי מסיבת רעים כטוב לב העשיר ביין, סיפר את סיבת הצלחתו לחבריו, ובתוך ימים נישא בפי כל שמו של הקבצן העני שברכותיו מתגשמות.

השמועה על כך הגיעה לאוזניהם של תלמידי הבעל שם טוב הקדוש זיע"א שהיו בוויילנא, והם סיפרו על כך לרבם. "הייתי שמח מאוד לפגוש בקבצן זה" אמר הבעל שם טוב לתלמידיו, וביקשם בכל לשון לנסות לשכנע את הקבצן הזה לבוא אליו, הקבצן ניאות מיד לבקשת החסידים כי ייסע אל הבעל שם טוב, כשהגיע אליו, קיבלו הבעל שם טוב בחמימות רבה, וביקשו לספר את קורות חייו.

"חייט אני במקצועי" התחיל האיש לספר, "לקוחותי היו עניים ועיקר עבודתי הייתה תיקון בגדים ישנים, הרבה לא הרווחתי מעבודה זו, ועלה בדעתי להתחבר עם חייט עני כמוני לנדוד יחדיו בעיירות ובכפרים ולנסות שם את מזלנו, פעם הגענו לפונדק יהודי ומצאנו את בעליו עצוב ומדוכא, הוא סיפר לנו שבעל האחוזה עומד להשיא את בתו, והטיל עליו את המשימה להשיג עבורו חייטים מומחים כדי להכין את בגדי החתונה, אך משום מה כל החייטים שבעל הפונדק הביא בפניו לא מצאו חן בעיניו, ועקב זאת התרגו בעל האחוזה על הפונדקאי, ואיים עליו בביטול חוזה החכירה ובגירוש מהעיירה, "כשמענו את דבריו, אמרנו לו שאנו חייטים ואנו מוכנים לנסות את מזלנו, בתחילה צחק הפונדקאי למשמע הדברים, הוא אמר שהבגדים לחתונת בתו של בעל האחוזה, צריכים להיות תפורים באיכות משובחת על ידי תופרים מומחים וידועי שם, אך אנחנו הצלחנו לשכנעו שאין לו מה להפסיד מן הניסיון.

"הוצגנו בפני בעל האחוזה ותפרנו בגד אחד לניסיון, ולמרבה השמחה וההפתעה מצאה עבודתנו חן בעיני כל בני ביתו, וניתנה לנו כל המלאכה. "ימים ולילות עבדנו בשקדנות וביצענו את העבודה לשביעות רצונם המלאה של הפריץ ומשפחתו, הוא שילם לנו בעין יפה והיה אסיר תודה לפונדקאי שהביא אותנו אליו.

בזכות מסירות נפשו הבלתי רגילה עבור יהודי זכה החייט למתנת שמים נפלאה

סיפור זה התרחש לפני מאות בשנים, בזמן חיותו של הבעל שם טוב הקדוש זיע"א עלי אדמות. זלמן, סוחר הפשתן הוותיק והמנוסה שהתגורר בוויילנא, היה מתוח מאד, באותו יום הוא עמד לנסוע אל אחד מבעלי האחוזה הגדולים במדינה כדי לסגור אתו עסקת ענק של רכישת כל יבול הפשתן השנתי שלו. אותו בעל אחוזה גוי פולני היה אדם קשה במיוחד, הוא היה נתון למצבי רוח משתנים, ואוי לו למי שנקלע למחיצתו כאשר מצב רוחו לא היה טוב יתר על המידה, לחוץ ומהורהר הסתובב זלמן באותו בוקר ברחובות העיר כשמוחו פועל בקדחתנות במאמץ להשיג תנאים טובים אצל אותו בעל אחוזה.

בעודו פוסע כך פנה אליו מקבץ נדבות בבקשת תרומה, ברגע הראשון רצה לפטור אותו במטבע כלשהי, אך משום מה הרגיש דחף פנימי להיכנס עמו בשיחה "מה תעשה בכסף שאתן לך?" שאלו בחיבה ובשעשועי "אקנה בזה לחם לאכול" ענה הקבצן, "ומה תיתן לי תמורת התרומה" המשיך הסוחר להקשות, "אתן לך ברכה" השיב העני ברצינות גמורה, הסוחר נתן לו את התרומה, והקבצן אכן בירכו בהצלחה בכל אשר יפנה. כל העניין שעשע את זלמן, ומיד לאחר מכן שכח את הקבצן וברכותיו, והמשיך להרהר בעסקה הצפויה לו.

כשהגיע אל ביתו של בעל האחוזה, הופתע מאוד מהתייחסותו הלבבית של הגוי בעל האחוזה כלפיו, בניגוד גמור לפעמים הקודמות, קיבלו הפעם בחמימות, ובתוך זמן קצר סיימו את העסקה על הצד הטוב ביותר, כאשר בעל האחוזה נותן לו תנאים מצוינים ובלחי רגילים. בדרך הביתה ניסה הסוחר להבין מה הסתתר מאחורי השינוי המפתיע הזה, ולשווא לא על מחשבתו סיבה מוצדקת לכך, ולפתע הבויקה במוחו המחשבה, שאולי ברכתו של אותו קבצן היא שגרמה למפנה הבלתי צפוי, בפעם הבאה כשעמד לצאת למסע עסקים, תר אחרי העני הזה, נתן לו נדבה הגונה וביקש את ברכתו, הלה נראה היה כמופתע מעט מן היחס המיוחד שזכה לו לפתע פתאום מצד הסוחר המכובד, אולם הוא בירכו בלבביות, וההצלחה האירה לו

משל ונמשל

בהגיע חודש אלול

משל לשועל רעב, שהגיה מן השדות ומצא את שערי העיר פתוחים לרווחה, חמק השועל פנימה וחטף מאכלים כאוות נפשו, השגהו בו האנשים, והתחילו לרדוף אחריו, ברח השועל מסמטה לסמטה, והרודפים – אחריו. הוא הצליח להתחמק מהם ולהגיע אל שער העיר שם מצא שהשערים ננעלו, כמנהג מידי ערב. עמד ותהה: מה יעשה עתה, קול הרודפים כבר נשמע, הם יעלו מיד על עקבותיו, הוא לכוד כאן בעיר, האם יברח כאן בין הסמטאות, עד שיותש כוחו והוא ילכד? החליט להשתרע ארצה ולהתחזות כמת, כך, קיוה, יניחוו לנפשו. קרבו האנשים ומצאו את נבלת השועל, אמר אחד "אני רוצה את זנבו השעיר, לעשות ממנו מטאטא". שמע השועל את הדברים, ולא נע ולא זע, אמר לנפשו: "אקריב את זנבי ובלבד שתינצל נפשי". קצץ הלא את זנב השועל והלך לו. אמר אחר: שמעתי ששיני השועל הן סגולה כנגד עין הרע, ברצוני לעשות לבני מחרוזת משיניו. אמר השועל לעצמו: אתן להוציא את שיני, ובלבד שאציל את נפשי והניח לאותו אדם לעקור את שיניו בלי לגלות סימני חיים, בא אדם שלישי ואמר: ואני אפשיט את עורו של השועל, כדי לתפור לי פרווה נאה, אמר השועל: עכשיו אין זה דבר של מה בכך, אלא חיי תלויים בזאת, התנער והמשיך בבריחתו.

והנמשל: האדם בכל ימות השנה, מעלים עין מהנהגתו ומתמהמה מלשוב בתשובה, אבל בהגיע חודש אלול, אינו יכול להרשות לעצמו להתמיד בהתעלמותו, כי חיי תלויים בכך, עת עליו להתנער ולהתאמץ בכל כוחו לשוב בתשובה לפני בוא יום הדין הגדול והנורא.

(ילקוט מעם לועז שמות)

"כשעמדנו כבר לעזוב את ביתו, נודע לנו לפתע על משפחה יהודית שכלואה בבור אצל בעל האחוזה, היתה זו משפחה של פונדקאי מעיירה סמוכה שפיגרה בתשלומי החכירה, ועקב כך הושלכה לכלא עד שישולם החוב, שאלנו מהו סכום החוב? והשיבו לנו שמדובר בשלוש מאות רובל. הואיל וכל אחד מאתנו הרוויח עד כה בערך כסכום הזה, פניתי אל חברי ושאלתיו אם יסכים להשתתף עמי במצווה גדולה זו של פדיון שבויים? החבר סירב, והסביר שיש לו אשה וילדים הרעבים ללחם, 'אם כך' אמרתי 'אעשה זאת בעצמי'.

הוצאתי את כל הכסף שהרווחתי בנדודי, ומסרתיו לפריץ. הפריץ ואשתו עמדו משתאים נוכח המעשה שעשיתי, ומרוב התפעלות אף החזיר הפריץ את הפונדק ליהודי המסכן, ושחררו מתשלום דמי חכירה בשנה הראשונה. חורנו לווינא ומאז נפרדו דרכנו. חברי עשה חיל בעסקים עם הכסף שהביא עמו, ואילו אני חזרתי למצבי הקודם בתיקון בגדים ישנים, ומצבי הלך והידרדר עד שהגעתי לפת לחם, ובלית ברירה הפכתי לקבצן והתחלתי לפשוט יד.

הבעל שם טוב הקדוש הקשיב כל אותה עת לסיפורו של הקבצן החייט, ועל פניו ניכרה קורת רוח רבה מאוד, הקבצן עשה אתנחתא קלה אחר כחכב בגרונו וחייך במבוכה "אינני יודע את סיבת הדבר, אך לאחרונה החלו לפתע אנשים לבוא אלי ולבקש את ברכתך, באיזוולתם חשבו שברכת חייט עני ועלוב יכולה להועיל להם, אבל הייתי זקוק לעזרתם ובירכתי אותם. "ועכשיו רבי" סיים החייט בבכי את סיפורו, "אם עשיתי בכך מעשה לא טוב, אנא התפלל עבורי והורה לי דרך תשובה". הבעל שם טוב הרגיעו ואמר לו, כי בזכות מסירות נפשו הבלתי רגילה עבור יהודי שאפילו לא הכירו, זכה למתנת שמים נפלאה, שכל ברכותיו יתקיימו, שוב לא חזר החייט לעירו אלא נשאר בצלו של הצדיק, שקירבו וחייבו ולימדו תורה, וברבות הימים הפך לאחד מתלמידיו החשובים.

צ'ין אדם לחברו

ליותר על עולם הבא עבוד יהודי בשנת תר"ג התקיימה בפטרבורג בירת רוסיה בצו ממשלתי ועידת המפורסמת. באסיפה זו דנו הנאספים בנושאים חשובים הנוגעים לחיי הדת של יהודי רוסיה. הרה"ק ה"צמח צדק" מליובאוויטש זיע"א השתתף גם הוא בוועידה ונלחם בחירוף לטובת שמירת וביצור ענייני הדת. כששב הרבי לליובאוויטש שמע שהחסידים שחים בהערכה על מה שהיה בוועידה, ועל כך שהוא הרבי מסר את נפשו עבור כלל ישראל. בענותותו אמר: אוי לו למי שהעולם טועים בו. וכי זוהי מסירת נפש? כשאדם שם את נפשו בעד כלל ישראל בכך אין שום רבותא. רצונכם לדעת מהי מסירות נפש אמיתית? המשיך הרבי ואמר: מסירות נפש אמיתית היא כשאדם מוסר את נפשו את העולם הבא שלו בשביל אדם אחד מיישראל, ולא למען הצלת חייו של אותו יהודי, אלא אפילו הצלת ממונו בלבד. וכדי להמחיש לחסידיו מהי מסירות נפש אמיתית, סיפר הרבי את הסיפור הבא: אחד ממקורביו של הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוו זיע"א איש חסיד וירא שמים, היה סוחר ביין, דרכו הייתה להוביל יין לערים רחוקות, הוא בעצמו לא היה עשיר ואף את היין שהוביל לא הוביל עבור עצמו, אלא מפני שהיה מוחזק אצל סוחריו היין הגדולים כאיש ישר ונאמן, היו נותנים לו סחורה בהקפה. פעם בהיותו בדרך במלון, נזכר בפגם רוחני כלשהו שנשמתו שזוקק הוא לתקן, ותקפו אותו הרהורי תשובה, מרוב שנתערר לתשובה, עזב את כל העגלות עם היין במלון, והלך במרוצה למעזיבוו אל רבו הרה"ק

רבי ברוך. בערב שבת סמוך למנחה הגיע האיש למעזיבוו, בבואו שאל אותו מיד רבי ברוך על עסקו ומסחרו, והאיש סיפר לו את סיפור הדברים שנעשה עימו. כששמע רבי ברוך כי הפקיר הלה את כל היין במלון, התחיל לגעור בו: שוטה שכמותך איך העזת להפקיר ממון של אחרים על לא דבר? וכך המשיך לייסרו בדברים ואפילו לבזותו. גם בסעודת ליל שבת המשיך ר' ברוך לחרפו ולגדפו ולא הסתפק בכך, אלא אף ביישו ברבים בפני כל המסובים שנכחו שם, כך בליל שבת וכך גם בסעודת יום שבת. באותה שבת התארח אצל ר' ברוך מחותנו הרה"ק רבי אברהם מחמילניק זיע"א. בראותו את גודל הביזיונות של האיש, לא יכול היה ר' אברהם להתאפק ופנה אל ר' ברוך בשאלה: מחותן, ומה יעשה כבודו עם מאמר הגמרא שכל המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא? השיב לו ר' ברוך, כלום אינני יודע כי המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא? ידעתי גם ידעתי, אולם אני בחרתי להפקיר את חלקי בעולם הבא כדי לעשות טובה לאיש הזה. הגויים בעלי העגלות שלו התייעצו ביניהם וזממו לגנוב את כל היין שברשותו, ולגרום לו נזק רב. אלא שהצער והייסורים שסבל האיש מהחירופים והגידופים שלי, הם שהצילו אותו, בשמים הוחלף והומר לו צער הפסד הממון בצער שהצטער מהביזיונות.

זוהי מסירות נפש אמיתית, סיים ה"צמח צדק" את דבריו, למסור את העולם הבא בעד הצלת ממונו של איש אחד מיישראל.

תלולא דצדקיא

שבת קודש ב' אלול הרה"ק רבי אליעזר ("דמשק אליעזר") ב"ר ישראל מוויזניץ (תש"ו) יום ראשון ג' אלול הרה"ק ישכר בער מנדבורנא ב"ר יצחק מקאליש (תר"ח) הרה"ק רבי משולם זושא מווינקוב ב"ר יצחק מאיר (תרכ"ד) הרה"ק רבי יצחק ישעי' מטשחוב הי"ד ב"ר חיים מצאנז (תש"ב) יום שני ד' אלול הרה"ק רבי ישעי' מפשעדבורז ב"ר מאיר (תק"צ) יום שלישי ה' אלול הרה"ק רבי דוד צבי שלמה מלעלוב ב"ר אלעזר מנחם מענדל (תרע"ח) יום רביעי ו' אלול רבי יו"ט ליפמן העליר ב"ר נתן (תוי"ט - תי"ד) הרה"ק רבי יקותיאל יהודה ב"ר אלעזר ניסן (ייטב לב - תרמ"ג) הגה"צ רבי יחזקאל סרנא ב"ר יעקב חיים (תשכ"ט) יום חמישי ז' אלול הרה"ק רבי מרדכי ב"ר יוסף מאוסטילא (תרל"ז) יום שישי ח' אלול הרה"ק רבי אברהם שמשון מראשקוב ב"ר יעקב יוסף מפולנאה (תקנ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רבטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" רמזים יוסף התרים על המעדים.

נעילת וקשירת הנעליים (ה')

א) לענין לכישת הנעליים, גם מי שהוא איטר יד, ואיטר רגל, מקדים ימין תחילה, וכמו שאר בני אדם. (פסקי תשובות, סימן ב', סוף אות ו')

ב) מי שקושר מנעליו, [או שאר בגדים] של איטר, או להיפך, שאיטר קושר לאדם שאינו איטר, הולכים אחרי מי שלובש הנעל [או הבגדים]. (שו"ת אבני ישפה - ח"א, סימן א', שו"ת שבט הקהתי - ח"ד, סימן א', הליכות שלמה - פרק ב', אות ל"א, שאלת רב - עמוד קמ"ד, סימן ד')

ג) המחליף נעל של שמאל לרגל ימין, או נעל של ימין לרגל שמאל, קשה לשנאה, ומאבד מוזנותיו, חס ושלום. (כף החיים, סימן ב', ס"ק י')